

MANNENS SVAGA PUNKT

Ett litet, oansenligt organ som bara behövs bara några få gånger i livet. Ändå är organet överlägset när det gäller att bilda cancer. För män.

Det handlar om prostatan. En körtel, stor som en valnöt, som omsluter urinrörets övre del under urinblåsan. Dess uppgift är att bilda transportvätska för spermerna. I övrigt har körteln ingen känd funktion. Prostatacancer är den vanligaste cancerformen i Sverige. Varje år får 10 000 svenska män diagnosen. Det innebär att var tionde man drabbas av sjukdomen. Flertalet är äldre när de får diagnosen. Mer än två tredjedelar är över 70 år. Sjukdomen är ovanlig före 50-årsåldern.

Utbredningen av prostatacancer i världen varierar kraftigt. Sjukdomen är vanlig i USA och de nordiska länderna, men ovanlig i Kina och Japan. Det tyder på att livsstil och miljö kan ha betydelse för sjukdomens uppkomst. Men ännu är orsakerna till prostatacancer inte klarlagda.

Vanligt symtom

Oftast saknas symtom, eftersom sjukdomen upptäcks i samband med hälsokontroll. Ibland får mannen problem med att kissa. Ett annat symtom kan vara blod i urinen.

Problem med vattenkastning behöver inte vara prostatacancer. Ofta är orsaken en naturlig och ofarlig förstoring av prostatan. För en man i 70-årsåldern är detta inte alls ovanligt eller särskilt oroande.

Är mannen däremot runt 50 år förändrade vanor med vattenkastningen en signal att uppsöka sin familjeläkare. Har mannen därtill nära släktingar som tidigare drabbats av prostatacancer rekommenderas starkt en läkarundersökning. Tidig upptäckt av prostatacancer ökar möjligheten till en lyckad behandling.

Växer okontrollerat

Prostatacancer innebär att cellerna i prostatakörteln börjar växa okontrollerat. Först växer tumören inne i cellen, senare kan den sprida sig till andra delar av kroppen, vanligen till lymfkörteln och skelettet. När läkaren misstänker att en patient drabbats av prostatacancer görs vanligen två undersökningar. Dels känner läkaren via ändtarmen på prostatan

om den är knölig och hård, dels mäts PSA-halten med ett enkelt blodprov. (PSA står för prostataspecifikt antigen). Hög PSA-halt kan tyda på cancer.

För att fastställa diagnosen krävs ett vävnadsprov som tas ut med en tunn nål. Ingreppet är enkelt och inte speciellt smärtsamt.

Behandling av prostatacancer

Prostatacancer kan ofta botas om den upptäcks tidigt, medan tumören ännu är begränsad till prostatakörteln. Vanliga behandlingsformer är operation och strålbehandling.

Äldre män med tidig upptäckt cancer behöver ofta ingen behandling alls. Det beror på att tumören ofta växer långsamt, de kan dröja 10-15 år till de första symtomen. Därtill innebär operation stor risk för biverkningar som impotens och urinläckage.

För och emot allmänt PSA-prov

I Sverige rekommenderas inte en särskild hälsokontroll (screening) av alla män för att se om de har förhöjd PSA-halt, vilket kan tyda på prostatacancer. Skälet är att säkra kunskaper ännu saknas om tidig upptäckt sänker risken för spridning och död av sjukdomen.

Det finns i dag behandlingar av tidiga stadier av prostatacancer som botar sjukdomen, men behandlingarna medför också negativa bieffekter.

Däremot finns inte säkra metoder för att i ett tidigt skede skilja en tumör som växer långsamt och som inte kommer att ge några besvär, från en tumör som växer snabbt och är elakartad. Risken är med andra ord att vissa män får behandlingar som inte hade behövts men som får bestående biverkningar.

Många män vill ändå, mest på grund av oro, genomgå undersökningar för att få klarhet i om de har prostatacancer. Det är då viktigt att de får information om både fördelar och nackdelar med en behandling av tidigt prostatacancer.

Mer information

Här kan du läsa mer om prostatacancer:

Sjukvårdsrådgivningen -
www.sjukvardsradgivningen.se

Cancerfonden -
www.cancerfonden.se